

נשיא בדרך שמגר מחשב

החודש מסתיימת תקופת כהונתו הקצרה של יצחק

כהן כנשיא בית המישפט העליון, ובמשך תריסר

השנים הבאות ילוט בו מאיד שמגר. מי הוא?

הנשיא הפרוסי

הפרקליט הצבאי הראשי בגיל צעיר מאוד.

למרות שהוא נחשב היום לאיש קשה ומחמיר, הרי במערכת המישפטית של צה"ל בלט דווקא כאדם הומני, אדם שניסה למתן את נוקשות העונשים וחוסר-האנושיות של מערכת המישפט הצבאי.

למרות עברו המחתרתי, התמנה לכהונת פרקליט צבאי ראשי עם מות קודמו. הוא היה אהוב ונערץ עליידי פיקודיו, שראו כי מתחת למדים ולדרגות מסתתר אדם ביישן, הירא קירבת אנשים, אך המשתרל לעשות צדק ולדאוג לפיקודיו.

גם בחייו הפרטיים היה צנוע. שנים רבות התגורר עם אשתו וילדיו בדירה קטנה בשיכון צבאי ליד תל-אביב. חייה המישפטיים שלו היו נושא לקינאה בין מכריו. הוא נפגע קשה כאשר אשתו נפטרה השנה מחלה ממארת.

בתקופת היותו פרקליט צבאי ראשי פרצה מלחמת ששת הימים, ולפרקליטות היה תפקיד נכבד: תכנון מערכת החוקים והתקנות לשטחים הכבושים.

התקדמותו מפרקליט צבאי ראשי לתפקיד היועץ המישפטי לממשלה, בשנת 1968, הייתה תקרים כמרינה מעולם לא התמנה פרקליט צבאי ראשי לתפקיד נכבד זה. היה זה מרשים עוד יותר מכיוון שמינתה אותו ממשלת המערך, שלא זכרה לו את "חטאי נעוריו" באצ"ל. כישורו ועבודתו המרשימה בצה"ל הכשירו אותו לתפקיד הרם.

שמגר הפך את תפקיד היועץ המישפטי לאחד התפקידים החשובים במדינה. הוא התערב בשטחים רבים, שעד אז נפתרו רק בדרך הפוליטי. הממשלה העריכה את דבריו ועצותיו, וקיבלה אותן ללא עירעור.

בהיותו בן 50 בלבד, אחרי שבע שנים בתפקיד היועץ המישפטי, התמנה שמגר לשופט עליון. מכיוון שגיל הפרישה של השופטים הוא 70 שנה, הרי שהיה ברור כי לשמגר יהיו 20 שנה בתפקיד שופט עליון.

השופט יצחק כהן, שהתמנה רק לפני שנה לנשיא בית המישפט העליון, עומד לפרוש החודש. הוא מגיע לגיל 70, ולפי החוק עליו לפרוש מהשפיטה. בתוך שנת כהונתו הצליח השופט כהן להפוך לשם דבר בעולם המושג "ועדת כהן" התפרסם ככל השפות, כזכר לפרשת צברה ושאתילא.

את בית-הספר התיכון שם. השנים היו שנות המחתרת והמילחמה בשילטון הבריטי, וגם שמגר הצטרף למחתרת. הוא השתייך לאצ"ל ונעצר בידי הבריטים.

זמן קצר אחרי סיום בית-הספר התיכון, הוגלה עם יתר אנשי המחתרות לאריתריאה.

בשובו ארצה הצטרף מייד לצה"ל והחל לומר מישפטים. הוא תאם להפליא את המערכת המישפטית בצה"ל. גופו הזקוף נראה כאילו נברא למדים, והגיונו הצרוף ידע לפתור בעיות מישפטיות בקלות. הוא עלה במהירות בדרגות והגיע לתפקיד סגן

שה מאור להבין מרוע מבקרים עורכי-דין רבים כל כך את מאיר שמגר וחוששים מפניו. הוא גבר גבהי קומה ונאה מאוד, ריבונותו תמיד רך ואדיב, העברית שבפיו רוטה והוא מישפטן מובהק.

בכל זאת, כאשר נשאלו כמה עורכי-דין השבוע, מה תגובתם למינויו של שמגר לנשיא בית המישפט העליון, הם הביעו חשש ואפילו פחד.

עורכי-דין העוסקים במישפטים פלייליים אומרים כי הוא אדם קשה, המחמיר ביותר בעונשים שהוא מטיל. הם טוענים, כי הוא אינו רואה כלל את צידי הקולא והחמלה, אלא נוקב את

נשיא פורש כהן מבית המישפט אל דפי ההיסטוריה

הבא אחריו יהיה השופט אהרון ברק, ליד 1936.

תקופה של כמעט תריסר שנים היא אישיותו של העומד בראש בית המישפט העליון מטביעה את חותמה על בתי המישפט במדינה, ועל כל המערכת המישפטית. קל מאוד לחזות כי חינוכו הצבאי והשנים הרבות שבהן בילה שמגר במערכת נוקשה, הדרושת מישמעת מכל אדם, יתבטאו בדרך שבה ינהיג את בתי המישפט.

שמגר הוא מאמין גדול במישמעת וריסון עצמי. "הוא פרוסי", אומרים אנשים המכירים אותו, "הוא ישר כמו סרגל, שמרני ומאופק".

וכך, כנראה, גם תיראה שיטת המישפט בישראל בשנים הבאות, האדם, שבלט בצה"ל בדעותיו ההר-מניות, מצא את עצמו במערכת המישפט האזרחי כאחד המחמירים.

יתכן מאוד כי במחצית השנייה של שנות השמונים ושנות התשעים תשרור בישראל מערכת מישפטית נוקשה, טכנית מאוד וחסרת התייחסות אנושית. בפיסקייה אין לה ערך ציטוט מהתלמוד והגמרא, כפי שנהג לעשות השופט משה וילברג, ולא יהיו חקירות מעמיקות בנפשי האדם, כפי שנהג לעשות השופט שימעון אגרנט. בוודאי שלא יהיו ציטוטי משוררים וסופרים, כפי שנהג לעשות השופט שניאורזלמן חשין, והשופט חיים כהן אחריו.

העומס הרב על בתי המישפט, ובעיקר על בתי המישפט העליון, מעודדים שיטה זו של התייחסות ישירה ועניינית לדברים, ללא פניה אל מטרה אחרת. הדרישה תהיה לדייקנות, לריוות ולהרבה מישמעת עצמית וריסון של השופטים.

ולכך יתאים שמגר, איש הצבא בדימוס, יותר מכל אדם אחר.

מאיר שמגר וגאולה זיל חיי מישפחה למופת

ההר. כאשר אני שומע שבהרכב העירעור בעליון יושב שמגר, אני חושב שלא כראי לי בכלל לטרוח לנסוע לירושלים, המישפט כבר הוכרע לרעתך", אמר סניגור תל-אביב.

עורכי-דין העוסקים בעניינים אד רחיים מביעים ביקורת אחרת. לדעתם, למרות היותו מישפטן טוב הבקיא בכל שיטחי המישפט, הרי שאין לו שאר רוח. הוא עובד כמכונה משומנת.

כותב פיסקייה שביארו יצאו ממחשב. אבל אין לו מילות החוכמה וההתייחסות האנושית למיקרה הספציפי כמו שהיה לשופטים עליונים בעבר. הוא אינו דומה לשופטים שהקימו את בית המישפט העליון, אשר מלבד היותם מישפטנים היו גם אנשי אשכולות. הם כתבו פיסקייה שעד היום נקראים בנשימה עצורה. הם לא התמקדו רק באספקט המישפטי הטהור, אלא התייחסו גם לצדדים החברתיים, האידאולוגיים והאנושיים של המיקרה, אמר עורך-דין שקרא הרבה מפיסקייה של שמגר.

מאיר שמגר (שטרנברג) נולד בשנת 1925 בנצציג, בא ארצה בעודו ילד. הוא גדל בתל-אביב הקטנה וסיים